

# Մանկանի Էփեսոս

## Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

### ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ԳԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ

1866 ՕԳՈՍՏՈՍ 6 ՃԻՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ

ՆԻՄԵՐՈ 117

Մանկանի Էփեսոս հասցեատեղ 6 հոտի սենեակ 300  
հիւանդ վերելիչ, սենեակի գլխավոր, բաժնի փարատող տախի  
հիւանդ օլարագ, 200 զ՝ օլուր, ալիք ալիք 100 զ՝ օլա-  
րագ, վե՛նիւսիւսի տախի 50 ար փարատող սաթըլաճագ տըր :

Իլանաթըն պէ՛հէր սաթըլը իլին, պի-  
րինճի տէֆատա 5, իրինճի տէֆատա 2,  
վե՛նիւսիւսի վե՛նիւսի տէֆատա 1  
էր ղուրուլ ալընաճագ տըր :

Մէթուր վե՛նիւսի, իւթանպօտա Պաղլէ Գարա-  
խարիճինտէ, գարաղօլանէ իլէ ճամիի շէրիֆ արա եւ-  
րինտէ քեային Շապըլ խանընտա, Կարապետ 3, փանս-  
եանըն 18 Նիւմէրօլու օտաւընա կէօնտէրիլէճէ տըր :

#### ՐԵՍՄԻ ԹԵԼԵԿՐԱՖ ՕՍՄԱՆԼԻ ՖՕՆՏՈՒՄԸ

Լօնտրա, 15 օգոստոս .  
Էսհամը Ումուճիյե՛նէ ալըլտը 261-4  
գարանտը 262-4

#### ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Օգոստոս 5 Էն եիւքսէք 29-28  
» » Էն ալաղը 29-13  
» » Գարանտը 29-23

#### ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽՈՐԻՃԻՅՅԷ

Նէ՛ օլտու միւթարէքէ, —նէ՛ օլաճագտըր  
Ֆրանսա իլէ Բրուսիա պէյնինտէ տէրքեար  
օլան արաղի մէսէլէսի, — պարըլըգ օլաճագ  
մը տըր, եօխսա գալղահա եէնիտէն պաշ-  
լանըլաճագ, վե՛ պիր գալղատա Ֆրանսա իլէ  
ալըլաճագ մը տըր. իլթէ պուլարտըր պու  
կիւնլէրտէ պէյն էլ էհալի կէլմէքտէ օլան  
սիւալար :

Պու սիւալլէրէ ճէվապ օլմագ իլին, վա-  
գաա եէնի թէլէկրաֆար, վե՛ լէքէյի շիւբ-  
հէտէն պիւթիւն պիւթիւն արի մալիմաթ-  
լար եօգտուր. ֆաղաթ, ղաղէթալար աղլէ  
վե՛ վաղթէ, վե՛ ռէվիլի հալէ մագրուլն սուրէթ-  
տէ մալիմաթլար տէրճ իթմէքտէ տիրլէր :

Չաթէն միւթարէքէյէ տէվալ օլունմագ-  
տէ օլուպ, վե՛ հիսապճա միւտտէթի թէք-  
միլինէ օն օն իքի կիւն տահա վար տըր.  
վե՛ հինի իգթիղատէ պիր գալ հաֆթա տա-  
հա ուղատըլմասըտա կիւն պիր շէյ տէյլ տիր,

Միւսալահա հաղգընտա պիւյիւք իւմիտ  
կէօրիւմէքտէ տիր. շիւնքի, Բրուսիա իլէ  
Ավսթրիա պէյնինտէ հէման հիլ պիր կիւն-  
լիւք գալմայըպ պիւթմիլ կիպի տիր, վե՛ ի-  
թալեա իլէ Ավսթրիա պէյնինտէ տէրքեար  
օլան կիւնլիւք իսէ, անճագ թիրօլ գըթասը  
թէրքի թէքիլիֆինտէն իպարէթ պուլունմագ-  
տա տըր. Ավսթրիա տէվլէթի իթալեա տէվ-  
լէթինտէն, վէնէտէյէ գարըլըգ 250 միլիօն  
ֆրանգ թաղմիսաթ իլէ, թիրօլ գըթասընտան

Իթալեա ասկէրինին քեամիլէն չէքիլմէսինի  
իւթէտիլի հալտէ, իթալեա տէվլէթի տա-  
խի, մէպաղըր մէղպուրու էտայէ րաղի օլ-  
տուգտան պաշգա, թիրօլ նահիյեթսինտէն,  
իթալեա իգթիղալը օլան գըթասը թէրք  
օլունտուղու թագաիրտէ, օնա գարըլըգ  
լաղըմ կէլէն աղլէյի տալի էտա իտէճէկիլինի  
պէեան իլլէմէքտէ տիր. վե՛ պու մէսէլէնին  
տալի հալ ու թէվիլլէսիլլէ, սուլհուն ի-  
եատէսի մէմուլի գալիտէն կէօրիւնմէքտէ  
տիր. հօխսա իթալեա եալընըգ պաշընա Ա-  
վսթրիա իլէ հարպա կիրիլմէյէ մէճպուր օ-  
լաճագ տըր :

Ֆրանսանըն Ալմանեստան արաղի իսթէ-  
մէսի մէսէլէսինէ կէլինտիքտէ, պիր ռիվալէ-  
թէ նաղարէն օ ռիվալին թէնճէրէսինի իմ-  
բէրաթօր Նարօլէօն հաղըթէլլէրի թա էվլէ-  
լինտէն Բրուսիա իլէ գայնաթմըլ վե՛ ռիլի-  
րիպ պիթիրմիլ իմիլ. Վագաա օլ պապտէ  
րէսմի վե՛ ալէնի պիր մալիմաթ եօգ տուր,  
լաքին, Լիւքսէնպուրկուս հէր հալտէ Ֆրան-  
սաեա թէրք օլունմագղը, վե՛ Լիւքսէն-  
պուրկա գարըլըգ Ֆիլէմէնք տէվլէթինէ  
Բրուսիա տէվլէթի թարաֆընտան Հանօլա  
մէմալիքինտէն պիր մահէլլ կէօսթէրիլէճէկի,  
վե՛ պուլունտա պաշգա քէգալիք Բրուսիա  
տէվլէթի Ֆիլէմէնքտէն լէմպուրկու տալի  
ալարագ Պէլճիգա տէվլէթինէ թէրք իտէճէկի,  
վե՛ Պէլճիգա տէվլէթինէ տալի, Ֆրանսաճա  
էնէմիլլէթի տէրքեար օլմասը իտաւասընա  
մէպնի, Պուեօն գըթասընը տէվլէթի միւ-  
շարիլէյահա թէրք իլլէյէճէկի իթիմալտէն  
կէօրիւնմէքտէ տիր :

Իթալեա տալմիլ Բէրանօնուս, Լիւ-  
սաաա վուգու պուլան տօնանմա մուհարէ-  
պէսինտէ վուգուա կէլէն թագսիրաթլարը  
իտաւասընյա մուհաքէմիյէ չէքիլմէքտէ օ-  
լուպ, վե՛ Ավսթրիա տալի մարէշալ Պէ-  
նէտէկին մուհաքէմէ թահթընա ալընտըր  
հալեա հալատիսաթտան իսէտէ, օլ պապտէ  
սահիս պիր մալիմաթ օգունմամըլ տըր :

Բրուսիա տէվլէթիլլէ, միլլէթ մէճլիսի  
վե՛ պինտէն ալէյ հէհալիսի պէյնինտէ իպլի-  
ճէ պիւրուտէթ տէրքեար իքէն, նասըլ քէ

էվլէլլէրի տալի պէեան իթալի իտիք, ֆիւ-  
թուհաթ իւղէրինէ հէր պիր շէյ ունտուղու-  
մուլ, վե՛ թարաֆէյն իւղէրինտէ ալուրի  
մէրթէպէ հիւանի թէվլէճէկի վե՛ մուհապ-  
պէթ թէյտա օլմուլ տուր. Վէ տիգղաթա  
չաեան եէրի շուրասը տըր քի, գրալ հաղ-  
րէթլէրի, շիմսի էհալլէյ վե՛ միլլէթ մէճլիսինէ  
գարըլ միւթէքէպլիրանէ պիր թալր ու հարէ-  
քէթտէ պուլունտուպ, վե՛ նիղամնամէրիլինէ  
գարըլ տահա գիեատէ գըտտիլլէթ իպրաղ  
իտէճէք եէրտէ, մուղայիլինի իպրաղ իթ-  
մէքտէ պուլունտուղունտան, շու հիւանի  
թէվլէճէկի պօեաաը տահա գիեատէ պիր  
բարաղըլըգ քէսպ իթսին իլին, միլլէթ մէճ-  
լիսինի սէրպէսթ էֆքեարը օլան ռէյիսի իս-  
թիֆա իթմիլ տիր :

#### ԻԼԱՆԸ ՐԵՍՄԻ

Էսհամը Ումուճիյէնին մէվըուֆ օլան  
թահիլլիաթընըն իքինճի ճիւղինի թէր-  
քիպ իտէն էսհամըն տէր հալ չըգարըլ-  
մասընը ամիր մատտէի գանուլիլէ տիր :

Մուճիպինճէ ամէլ օլունա :

Կէլէն սենէ պաղը ֆէվքէլատէ վե՛  
նահեհազուհուր մէսարիֆին թէսվիլէսի  
իլին, Սալթանաթը սէնիլլէնին մէմալիքի  
էճնէպլիլտէ, աղտինէ մէճպուր օլմուլ  
օլունտուղու թէահիւտաթ իֆա գըլընմագ,  
վե՛ պու պտպտէ ահվալը հաղըրէ իճա-  
պընճա ղայէթ աղըր շէրայիթլի թէտա-  
պիր իթիլիսաղընա մէճպուրիլլէթ կէլ-  
մէմէք իւղը, Էսհամը Ումուճիյէնին  
մէվըուֆ օլան թահիլլիաթընըն իքինճի  
ճիւղինի թէրքիպ իտէն իւլ միլիօն լիւրա-  
լըգ էսհամը, տէր հալ չըգարըլըպ թէ-  
ահիւտաթ մէգքիւրէնին իֆասը, վե՛  
ֆաղլա գալաճագ մէպաղըն, նաֆիյա  
նէգարէթ սանտըղընա թէսլիլիլլէ, Մէճ-  
լիս-վալայի-ահքեամը-ատլիլլէ թահաթը  
նէգարէթինտէ օլմագ իւղը, Էրզրում :

տէն թրապգոնա օլան շօտէ եօլուն իթմամիլէ, թրապգոնա պիր իման ինչապ խուսուսէրինէ սարֆ օլունմաւը էմր օլունմաւը տուր: Իշ պու գանուն մուծի պինձէ չըգարըւածագ թաճիլաթ 598,182 նիւմէրօտան պէտ իլէ, նիճայէթ 525,908 նիւմէրօյու շամիլ տիր:

Մագամը սամիի սատարէթլէ Մալիյէ նէգարէթի ձէլիլէսի քէնտիլէրինէ այիւ օլան ձիճէթինձէ իշ պու գանունուն իճըսայի աճքեամընա մէմուր տուրլար:

Յիյ 19 սէֆէր 1283:

Պիզ աճիգանէ վէ խալիսանէ սուրէթտէ, կէչէն կիւնլէր պու խուսուսու միլէլի էճնէպիյէ զագէթալարընտան ալարագ իլան իթտիկիմիզ իլէ պէրապէր, պիր սուրէթինին տախի Տէվլէթի ալիյէ իթպախիյէթիլլէ իթթիսար իթմէքտէ օլան զագէթալարա կէօնտէրիլմէյէ հիւմմէթ օլունմաւորըն պէտան, վէ օլ պապտէ նէ գատար էսէֆ իտիպ վէ մաճգուն օլտուղուղուղու տախի ախան իյլէմիշ իտիք: Իմտի, տիւնքի կիւն թարաֆըրըգա կէօնտէրիլմիշ օլմասը իշին կէրչի թէչէքքիւր իտէրիզ, լաքին ինկիլիզ վէ քրանսըզ զագէթալարընա կէօնտէրիլտիլի սաաթ վէ տարողատա իլսալինէ հիւմմէթ վէ տիգգաթ պուլլուլուր իսէ, պիթթապի տահա զիյատէ թէչէքքիւր իտէրիզ:

#### ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՅԵՆ

Լէվանթտա օգունտուղունա կէօրէ, պու բապար իրթէթի կիւնիւ, տէվլէթլու սէմաճէթլու հազրէթի մէյէլիլէթլու քէնահի, թարաֆը էչըէֆի հազրէթի իթիլաֆէթէնահիտէն գապուլ պուլլուլու մուշտուր:

Լէվանթ տայիմա էվլէլի վիւքէլանըն զայրէթինի չէքմէքտէ օլտուղունտան, չէյիլ իւլ իսլամը սապըգըն ինֆիսալինի, Ծուատ բաշա հազրէթլէլիլին ինֆիսալինէ համ իլէ, «չիւնքի վոգըֆլար մէսէլէսի իշին, միւշարիլէյճ հազրէթլէրի նին իլթիմասըյա մէզքիւր մէսէլէտի ձէլիլէ նայիլ օլմուշ իտի, հայնյէ քէնտուլի իլթիմաս իտէնին ինֆիսալինտէն սօնրա, քէնտի ինֆիսալինին տախի վուգուլի, չէնտ հաֆթատան պէրու քէչի օլունմագտա իտի, վագաաա եէնի չէյիլ իւլ իսլամ էֆէնտի հազրէթլէրի իշին տախի վագըֆլար մէսէլէսի թէսվիլէսինէ թարաֆիլիլտիր (մէզքիւր մէսէլէ թէքրալէն մէվլէրի միւզաքէլէյէ գօնուլմուշ տուր), հալ պուլլու չիւմիլքի վիւքէլանըն կիւնիւնտէ, էօյլէ պիր ֆայիտէլի, վէ սահիճէն քէարը ագըլ օլան մէսէլէնին հալ ու թէսվիլէսինին կէօրիլէպիլմէսի, քէք տէ մէմուլտէն տէյիլ տիր, չիւնքի իլգա բաշա հազրէթլէրի սէրաս, կէլիլինտէ մէնֆաաթը իւլէմա թաճիլ

էմիլիլթտէ պուլլունմագտա տիր օ տէմիշ տիր:

Պիզէ Լէվանթ պու պահալնաա իլմի մանթըգտան զիյատէ զայրէթի թարաֆտարիյէ իրայէթ իթմիշ տիր, չիւնքի միլք ու միլլէթին մէնֆաաթը ձէսի մէսինի մուծիպ օլաճագ օլան վագըֆլար մէսէլէսինին թէսվիլէսի, շու եա պու թագըրմ վիւքէլանըն շախարընա թապիլ օլմայրա, իլա նիլէթ ու միւրաալարընա թապի պուլլունմագտա տիր, վէ նիլէթ ու միւրաա տէնիլէն չէյ իսէ, քիշինին պիր խուսուսու իյի վէ եախօտ միւֆիտ օլմասընա իսքեաթ օլմասընտան նէլէթ իտէճէկիւնտէն, ալէսսէվիլէ ճէքքէսին պու կիւնքի իսքեաթ օլմասընա, պիր կիւն իսքեաթ օլմասըն թապիլաթ գանունունտան պուլլունտուղունտան, էկէրչի եէնի վիւքէլայի ֆիլտամ հազարաթը թարաֆը վալիտարընտան, մէզքիւր մէսէլէ հալգընտա, բուլի մուֆաաթաթ իպրազ օլունմամը օլաա իտի տախի, օլ պապտէ տէքքեար օլան իւլ ու էֆքեարլարընըն միւմթէնի իւլ թաղէր օլմալընա հիշ պիր տէլիլ գապիմիզ պուլլունմաւորընտան, իսլահաթը մէզպուլէյի ագիմէյէ, պու կիւնքի կիւն տախի գարչը իւլ պէեան իտէճէլէրի, մէմուլին խալիլիլտէ տիր:

Հէլէ Լէվանթըն շու սօնրաքի պիր գաչ լուղէթլէրի իւք տիգգաթա շաեան տուրլար, մէզքիւր զագէթա գանն իտէրիզքի, մէզքիւր վագըֆլար մէսէլէսի թէսվիլէսինին, իւլէմանըն մէնֆաաթընա գարչը տուր գանն օլունմագտա օլուպ, վէ իլգա բաշա հազրէթլէրի իսէ իւլէմա սուլունֆունա թարաֆտար օլտուղունտան, պիթթապի օնլարըն զայրէթինի չէքմէք տիր, վէ զայրէթլէրինին չէքմէք իսթէտիլի թագտիրտէ տախի, մէզքիւր մէսէլէնին հալ ու թէսվիլէսինին խահիշիլ պուլլունմագտա տուր տիմէք իսթէմիշ տիր, հալ պուլլու, Լէվանթըն մուհարրիլ պիլիլմ կիլիլ թիւլք տօղուպ վէ թիւլք պիլիլմիւշ օլմաւորընտան, օլալարընըն ֆարգընտա տէյիլ տիրքի, ֆիլլաթը քէնտի իթիգատը կիլիլ օլտուղու, եանի իլգա բաշա հազրէթլէրի իւլէմա թարաֆտարը պուլլունտուղու սուլրէթտէ, մէզքիւր մէսէլէսինին թէսվիլէսի տահա զիյատէ գօլալաշմը օլաճագտը, չիւնքի, պիթթապի իւլէմա նէգալինտէ պաշալարընտան զիյատէ մէրիլ խաթըր պուլլունմագտը, վէ թապիլաթ իյլէ պիլգաթ քէնտիլէրի իւլէմանըն մէնֆաաթընըն, միլք ու միլլէթ վէ տէվլէթին մէնֆաաթը տախիլինտէ օլտուղուննա իգնա օլտուղալարընտա (պուլլունտու, գապիլէն տէյէպիլիլիլք քի ֆէրտի վահիտ ձէրճ իտէմէլ), ալթըլ իւլէմայի տախի իլգնա իթմէյէ շալըշաճալարըն

տա, վէ ախիլիլինտէ սէվալիլլէրի վէ էմիլիլթ իթտիլլէրի պիր զաթը մուազգամա գանն օլուպ իլթիտա իտէճէլլէրինտէ սալա չիւրճէ օլմաալ:

— Լէվանթտա շու ալթիտէքի պահա օգունմուշ տուր:

«Ջապիլլէ միւշարիլ հազրէթլէրի հուգունտա շու ալթիտէքի տիգգաթա շաեան քէլիլլէթ վուգու պուլլուշ տուր: Շէյլէքի պունտան իւլ հաֆթա գատար մուգատտէմ, Պաղտատ վալիլի սապըգ Սըրքէաթիլթիպի Մուսթաֆա բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ տիր կիլիլ, զաթը հազրէթի Սատրաղամիլլէ պիր գըթա նամէ կէլիլ, վէ մէզքիւր նամէտէ, տուն իւլթպէտէ պուլլունտան իլի շախսըն, եանի Մէճլիսի վալէա գալէմի միւսթիլտապիլլէրինտէն իհսան պէյ իլէ, էմաք օտաաք քէաթիլլէրինտէն Մէճէմէտ Ալի պէյին իւլթպէլէրինն թէրֆիլ զըլընմասընա հիւմմէթ պուլլուլունմասըն իլթիլմա օլունտուղու ախալըմը, վէ թարաֆը սատարէթլէնահիտէն տախի, էօյլէ պիր զաթը մուազգամըն խաթըրը ալլէլիլին իրայէթէն, իճրասընա հիւմմէթ պուլլուլունտան, ախիտէ միւմայիլլէյ պէյլէրին իլքիւնի սընքիլ ախապը իւլթպէ սըրասընա կէլմէլէրի զըմնտա էմրի ալի սուտուր իթմիշ, վէ իրատէյի շահանէսի թէալլիլ պուլլուլունտէ մուհիլիննէ գատարըր թէրֆիլ զըլընմը, վէ արատան պիր հաֆթա կէլտիքտէ, թարաֆը սատարէթլէնահիլլէ, քէգալիլք բաշայի միւշարիլլէյ հազրէթլէրի թարաֆընտան պիր իլքիւնի նամէ սահա կէլլէրէք, Արսլան պէյ նամ շախսա պիր գըթա նիշանը իթթիսար իհսան պուլլուլունտանըն իլթիմա օլունտուղու, վէ նամէյի մէզքիւրու իսէ պիլգաթ միրի միւմայիլլէյին թագտիլ իթտիլի կէօրիլլէլ իտէտէ, շու իլթիմա սըն հատուի իթիտալը թէճալուղ իլթմիշ օլմասընա մէպնի, էմրի իճրասընըն պիր գաչ հաֆթա թէլիլիլ իտիլմէսի խուսուսուսուն, միւսինն բաշայի միւշարիլլէյ հազրէթլէրինէ պիր գըթա թէլքէրէ թահիլիլլէ պիլտիրիլմէսի, միւսթէշար պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ թէնպիլ օլունմուշ տուր:

«Սապըգ Պաղտատ վալիլի հազրէթլէրի թէլքէրէյի Սատրաղամիլլէ ալտըղտա, ճէվապ օլարագ, նէ էվլէլլէլի, վէ նէտէ իլքիւնի նամէլլէրտէն խապէրտար օլմաւորըն պիլտիրմիշ, վէ շու խուսուստա պիր սալթէքեարլըք տէօնմիւշ օլտուղու թէսվիլլէն իյլէմիշ տիր:

«Միւմայիլլէյ Արսլան պէյ տէրագապ ճէլպ իլէ իսթիլթագա չէքիլտիքտէ, էվլէլէմիրտէ ճիւղիճէ քէլլէտիքտէն սօնրա, մէզքիւր թապիլլէնամէլլէրին իլքիլին տախի քէնտիլլէն թագլիտ իլթմիշ օլտուղունտա, վէ էվլէլլէլիլ եաղմագ իշին, իհսան վէ Մէճէմէտ Ալի պէյլէրտէն 80 ատէտ լիւա ալմը պուլլունտուղունտա իլգար իլթմիշ տիր:

«Իհսան պէյ իլէ Ալի պէյ տախի իսթիլթագ օլունտուղալարընտա, ինքեար իլէ աղատէյի կէրիպան իտէմէլլէլլէլլին բանա տէքը իթտիլլէլլէլլէն, քէլլիլլէլլէլլի հալիլ քիւսմիլլէն գալիլլէ չըգարմը օլմալարը իւլլէրիլ

նէ, տէր հալ մէսնէսընտէն թարտ օրուն-  
մուշար տըր:

«Արսլան պէյ Պապը զապիտէտէ թէվ-  
գըֆ գըլըմըն օրուպ, վէ Իսսան պէյ տախի  
քէնտույն արգատաշ կէօնտէրիմիշ իսէտէ,  
Մէհմէտ Ալի պէյին սիննի սաղիրինէ մէր-  
համէթէն մահպէսէ իրգա օրունմայրպ գոյ  
վէրիմիշ տիր:

«Միւմայիլէյ պէյլէրին իւշիւ տախի,  
Տէր-սէպտէթին պիւլիւք վէ միւթէպէր ֆա-  
միւնալարընտան օլտուղլարը ճիհէթլէ, իս-  
լամ էհալիսինտէն պաղըլարըն էսէֆի աղի-  
միւնի մուճիպ օլմասը տէրքեար օլտուղուն-  
տան, միւմայիլէյլէրին գապահաթլարը իգ-  
թիգապընճա, ճէղա-գանուննամէսինէ թէվ-  
ֆիգան թէրէթիւպ իտէճէք օլան միւճա-  
գաթտան աճէպա միւսթէսնա թուլուլմալա-  
րընա մուվաֆֆագ օլապիլէճէք գատար նու-  
ֆուլլարը վա՛ր մը տըր տէյի մէրադ իւզըն  
պէքլէնիմէքտէ տիր:»

—Մէհմէտանըն էվլէլէրի կիւնքի լուղ-  
նամէսինէ նազարէն, կէչէն հաֆթտան  
պէրու պիր գաշ քիշիննի գօլէրատան էօլ-  
միւշ տիւր տէյի իթիգատ օլունմասընա  
մուղայիր օլարադ, պաշգա իլէթտէն,  
վէ հաթթա իլէրինտէն պիրիսիննի գէ-  
հիլլէնմէքտէն էօլտիւկիւ թաստիգ օ-  
լունմուշ, վէ դազէթաճըլարըն, վէ հէ-  
քիլլէրին, վէ գարանթինանըն ալտան-  
մըշ օլտուղլարը թէպէթիւն իթմիշ, վէ  
պունուն իւզէրինէ հէր թարաֆա թէ-  
լէկրաֆլար չէքիլէրէք, էօլճուլարա գա-  
րանթինա պէքլէթտիրիլմէքտէն սարֆը  
նազար օլունմասը խապէր վէրիլմիշ տիր:

Իսթէր իսէ պիւթիւն ալէմ ալտան-  
մըշ օլտուն, պիլգիմ իլին վէ հէր քէս ի-  
լին, պունտան կիւղէլ պիր հալաթիս օ-  
լամադ, լաքին, Մէհմէտանըն պիր խոտատ  
եախօտ իթիլիսարը պայիսի թէաճճիւ-  
պիլմիղ օլմուշ տուր: շէյլէքի, «Պիւ-  
թիւն դազէթալար տէֆա տէֆա պու-  
հալաթիւրի եազըպ ահալիյէ պիհու-  
տէ գօրգուլար վէրաթիլէրի հալտէ, եա-  
լընըպ պիլգէր սիւ քիւթ իտիպ, պու մատ-  
տէ իւզէրինէ պիր շէյ եազմատըղ, չիւն-  
քի պիլգէ քէք աշիքեար կէօրիւնիւրտիւ  
քի պու վէթիւնաթ գօլէրա տէյիլ իտի-  
լէր:» տէմիշ տիր:

Պիլ Մէհմէտան էվլէլէրա շունու սօ-  
րարըլ քի, քէնտիսի եազըլսանէսի պա-  
շընտա օթուրտուղու, վէ պէրիտէ իսէ էօ-  
լէնլէրին խանէլէրինէ հէքիմլէր կիլիպ  
չըգտըղ, նօգթալար վաղ օլունտուղու,  
գարանթինա մէճիսինտէ միւզաքէրէսի  
կէչիպ, վէ գօլէրա տըր տէյի գարար վէ-  
րիլտիլի, վէ տէօրթ թարաֆա խապէրլէր  
կէօնտէրիլէրէք էօլճուլարա գարանթի-  
նալար պէքլէթտիրիլտիլի, վէ պուլա-  
տան չըգան կէմիլէրէ պուլաշըղ րա-  
թէնթալարը վէրիլտիլի, վէ քէք չօգ  
դազէթալարտա եազըլպ, վէ հէր թա-  
րաֆտա թէվաթուր պուլտուղու հալ-  
տէ, նա՛սըլ օլմուշտա, մէքքիւր էօլէն-

լէրին գօլէրատան էօլմէտիլէրինի քէչֆ  
իտէպիլմիշ տիր, պուլաթընա պիր տիւր-  
լիւ ազըլ իլտիրէմէտիլիլմիլտէն սիւալ  
իթմէյէ մէճպուր օլմուշուղ տուր:

Վէ շունու տախի սիւալ իտէրիլ քի,  
մատամ քի պաշգա դազէթալարըն ալտա-  
նալարա էօլլէ պիր եանըլ հալաթիսինէչը  
իթմէքտէ օլուպ, վէ «պէյհուտէ» եէր-  
տէ էհալիլի գօրգուլտուղլարըն կէօր-  
միւշ տիւր, աճէպա նէ՞ սէպէպէ մէպ-  
նի, քէնտի վազիլէսի վէ վաճիպէյի  
զիմմէթի իթիլիլապընճա, ումուլմուն լա-  
հաթ ու էմիլիլէթի խաթըր իլին, եա-  
րուզնամէ, վէ եախօտ խասսէթէն իլա-  
վէլէր նէչիլլէ, մէքքիւր հալաթիսին  
եանըլ օլմասըն էհալիլէ խապէր վիր-  
մէյիպտէ սիւքիւթ իթմիշ տիր: Վէ նէ՞  
սէպէպէ մէպիլ հէքիմլէր մէճիսինէ, վէ  
Գարանթինա մէճիսինէ սէրիան պիրէր  
խապէր կէօնտէրէրէք, էօլլէ պիր քէյլամ-  
պէրլիք, վէ եախօտ Ֆէյլէսօֆլուգ էսէ-  
րի օլան քէչֆիննի իլիթար իլէ, իպա-  
տուլաշը իլիթիլապը տիլտէն գուրթար-  
մամըշ, վէ ճիւմէննի թէչէքքիւրիննի  
տալէթ իթմէմիշ տիր:

Պիր սօն սիւալիմիղ տահա վար տըր,  
էկէր օնունտա ճէվապընա հիմմէթ խտէր  
իսէ, Մէհմէտան սյըրճա թէչէքքիւր  
իտէրիլ:

Պիր խասթանըն գօլէրատան էօլմէմիշ  
օլտուղունու, հէքիմլիք սանաթը ահ-  
քեամընճա, վէ ալեամէթլէրի սպէսին-  
տէմի պիլմէքտէ տիր, էօլսա պաշգա պիր  
իլմու հիւնէրիտէ վար մը տըր: Փաղաթ  
հէքիմլիք ահքեամընճա օլմամալ տըր:  
չիւնքի, մէքքիւր քէչֆլէրի հէքիմլէրին  
իլմէրինէ տախի դալէպէ իթմիշ տիր: Վէ  
պիր խասթա էօլտիւքտէն սօնրա, ճէսէ-  
տիլի կէօրմէյէ միւհթա՛մը տըր, էօլս-  
սա կէօրմէքսիլլին եա մալիւմաթ ալարադ  
վէ եախօտ մալիւմաթա տախի իհթիյաճ  
կէօրմէյէրէք քէչֆիտէպիլմէքտէ՛մի տիր:  
հէլէ պու խուսուսու էօլլէնմէյէ քէք  
չօգ արգուլմուղ վար տըր: չիւնքի, պուն-  
տան սօնրա տախի, պէյլէ գօլէրա լա-  
զըլարըն վէ գօրգուսու չըգտըլընտա,  
անիտէ քէչֆինէ չըգըլարադ, քէնտիսի  
սիւքիւթ իթմէ տախի, պարի պիլ իլան  
ու պէեան իտէլիմ, վէ հաթթա քեաֆիէ-  
յի էվրօպա աթըպպա մէճիսիլէրինէ վէ  
մէքթէպլէրինէ տախի խապէր վիրէրէք,  
պէնիի ատէմէ պիւլիւք պիր խըրմէթ իյ-  
լէյէլիմ:

Ալա՛հ վիրէյաթտէ Մէհմէտանըն մէք-  
քիւր քէչֆի էսրար նէվնտէն, եանի քէ-  
միլ միլէմիլ ճիւսինտէն պիր շէյ օլմաեա  
իտի: զիւրա, էօլլէ շէյլէրէ իթիգատըլ  
օլմատըլընտան, էօլլէնէպիլմէմիլգէ տա-  
խի իւմիւլար օլմամալ:

Պիլգիմ իլիթ տիլիլմիլգէ կէօրէ, Գալ-  
էօնճու-գուլուղու ճիւլարընտա էօլէն-

գարը, գօճասընն զէհիլլէմէսիլլէ էօլ-  
մէյիպ, իլա Ֆուգարալըգ սէպէպիլն-  
տէն, քէնտի ճէհալէթինէ գուրպան  
կիթմիշ տիր: Փաղաթ, Մէհմէտանըն  
եազըլընտա եալան օլմայըպ, իլա եանըլ  
օլմալ տըր: շէյլէ քի, պիլաթէ գատըն  
թաշըալ վէ էհիլ ըրլ պիր գատըն օլ-  
տուղու հալտէ, տէօրթ նէֆէր չօճուգ-  
լարը օլուպ, վէ պիլալլէթ տէրէճէտէ  
զարուրէթ իւզըն պուլունտուղլարը  
թալտիրտէ, պէշ ալթը պտան պէրու-  
տախի համիլէ պուլունտուղունտան,  
պիր գաշ տէֆա համիլիննի սիւշիւրմէք  
իլին պազը մուզիլը իլաճարա միւրա-  
ճաաթ իթտիլի կիպի, թէք սօնունտա  
պիր չօճուղուն տահա պօղազըն տիւ-  
շիւնմէյէ մէճպուր օլմասընլար նիլէթի  
դայրի մադուլէսիլլէ, թէքըրաթէն պազը  
միւհիլէք, վէ պէլլիտէ զէհիլլի իլաճա-  
րա միւրաճաաթ իթմիշ, վէ ազըպէթ-  
քեար պտտէյի էճէլի նուշ իլլէմիշ տիր:

Պիր իլիվալէթ նէգարէն մէրգուլէննի  
գօճասը պուլաթա տախի օլմայըպ տի-  
շարտա իմիշ:

Շու խուսուս սահի՛հ օլտուղու հալ-  
տէ, վաղաա հէմ տէհշէթամիլ օլուպ վէ  
հէմտէ զիյատէսիլլէ էսէֆէ շաեան տըր:  
լաքին, շու միւնասէպէթլէ, իսթան-  
պօլտա օնէնտէ պիլլէրմէ գատընլարըն,  
պու շաշըլըլք վէ մէճպուրիլլէթ ուղ-  
լունա գուրպան կիթտիլլէրի տէրխաթըր  
օլունտուղտա, տահա զիեատէ էսէֆէ  
շաեան սայըլաճազը շիւրհէտէն միւս-  
թալնի տիր:

Մէմալիլիլմիլգտէ, խուսուսիլլէ իս-  
թանպօլտա, պու էօլտա շէյլէրէ տիլգ-  
գաթ խտիպ էօնիւնիւ ալմադ, վէ չարէ-  
սիննի տիւշիւնիւպ իմտատ իթմէք նիլէ-  
թի խայրիլլէթիլլէ խասսէթէն ուլտուլ-  
վէթլէր (եղբայրուլթիւնը, ընկերուլթիւնը)  
պուլունմատըլընտան, վէ Փաղըլըք վէ  
շէհվէթ տուլղուլարը իլէ գօլալըլար իտէ  
կիւնտէն կիւնէ իլէրու կիթմէքտէ օլ-  
տուղունտան, գատընլար, վէ ալլէ խու-  
սուս իսլամ գատընլարը պէյնիլտէ, համ-  
լիննի վալ իթմէք զըմնընտա իլաճար իթ-  
մէք, վէ տիւրլիւ տիւրլիւ մուզիլըլթէր-  
թիպլէրէ միւրաճաաթ իլլէմէք ատէթի,  
պիլթթէտրիլ իլէրու կիթմէքտէ տիր:

Էկէր էվրօպա տա օլտուղու կիպի  
պուլաթա տախի, եա ուլտուլլէթլէր  
թարաֆընտան, վէ եախօտ պիլգաթ  
հիւքիւմէթ թարաֆընտան, խասսէթէն  
խայրաթխանէլէր քիւշաթիլլէ, էօքսիլգ,  
սահիպսիլ չօճուղար իլէ, սահիպի կիլգ-  
լիտէ գալմադ իսթէյէնլէրին, վէ պէս-  
լէմէյէ գուտրէթի պուլունմաեանլարըն  
մասուլարը գապուլ օլունաճադ օլսա,  
պիլլէրմէ գատընլարըն էօլլէմտէն վէ  
խասթալըգտան, վէ պիլլէրմէ չօճուգ-  
լարըն տախի տօղմազտան էվլէլ էօլմէք-

տէն, վէ սողողագտան սօնրա եա պիր  
թարաֆա աթըրմագ, եա կէօմիւմէք, վէ  
եախօտ ճամի, քիլիսէ, վէ խանէ գաբու-  
լարնա թէրք իտիլմէքտէն գուրթուլա-  
ճագլարը պի իշթիպահ տըր:

Լաքին, էսէ՛՛ թիտէք, վէ ինսանի-  
յէթ իսմինէ սիթէմու թէշէքքի իսլէյէ-  
րէք սէօյլէրիզ քի, իսթանպօլ Ֆազըրլա-  
րը վէ մէճպուրիյէթտէ պուլունան-  
լարը պու խայր ու սէվապտան մահրու-  
պուլունմագտա օլտուգտան պաշգա, հէ-  
քիմէր, միւլէլիֆէր, վէ վաիլէր տա-  
խի, էօյլէ պիր էն զեյատէ միւհիմ խու-  
սուսլարտա պիւթիւն պիւթիւն սիւքիւ-  
թի իթթիսազ իթմէքտէ տիրլէր:

Պու քէյթիյէթտէ, մէրգուլմէ գա-  
տընա պագան, վէ վէֆաթընտան սօնրա  
քէշի ու մուայեէնէ իտէն հէքիմէր ի-  
լէ գարանթինա մէճիսի թարաֆընտան  
զուհուրա կէլէն թագսիրաթ վէ մէսու-  
լիյէթ մագուր օլունմագ տէրէճէ տիր  
տէնիլսէ ճայիզ տիր. չիւնքի, քէնտի սա-  
նաթ վէ խրոմէթլէրինէ պիւլիւք պիր  
լէքէ կէթիւրիքտէն պաշգա, իպատու-  
լահն տիւլարը իզթիւրապ օլմասընը, վէ  
գարանթինալար սէպէպինտէն, թիւճ-  
ճարլըրն խայիլճէ գարարա ուղրամասը-  
նը տախի մուճիս օլմուլարտըր:

Ղարայիպի շուրսընտա տըրքի, եա-  
լընը պիր առամըն ճէպինտէն պիր սա-  
աթընը չարբան պիր եան քէսիճինին, վէ  
գաստի եախօտ գագարա պիրիսինին պիր  
եէրինի ճէրհ իտէն պիր սահիպ ճիւնհա-  
նըն ֆիսալընը իտէրէք, ղաղէթալար սիւ-  
թունլարընը տօլտուրտուգլարը հալտէ,  
պէօյլէ ումուլմուլն իզթիւրապ ու տէհէ-  
թինի մուճիս օլան մէրգուլման հէքիմ-  
լէր իլէ գարանթինա մէճիսի հագքընտա  
քեամիլէն սիւքիւթի իթթիսազ իթմիշ-  
լէր տիր, վէ հալեա տախի իթմէքտէտիր-  
լէր:

— Նիլտէտէն օգոստոս 1 թարիլպէ  
էթօալ տօլրիանա եաղըրըրընա կէօրէ,  
շէհրի մէգպուրտա վէ հալալիսինտէ յու-  
լիս 13իւնտէն պէրու գօլէրատան օն պին  
նէֆէր գատար վէֆիեաթ վուգու պուլ-  
մուշ, վէ Պօրտա իսէ, իլէթի մէղօլուրէ,  
հէքիմ վէ էճգաճը օլ թարաֆլարտա  
պուլունմատըրը հալտէ, պիր սէնէտէն  
պէրու տէվամ իթմէքտէ օլուպ, նիշէ  
խանէլէրին խարապընը պայիս օլմագտա  
իմիշ:

Պու պապտէ հիւքիւմէթի սէնիյէ-  
նին նաղարը տիգգաթ վէ մէրհամէթի  
տալէթ օլունմուշ տուր:

Օրալարըն լաշա, պէյ, վէ էֆէնտի-  
լէրի, աճէպա շիմոյիյէ գատար ուլու-  
մագտա՝ մը իտիլէր, եօխսա իթիգատլարը  
շէշմանընտա «գատէր գատէրուլահ»  
կէօլ իլիւ պուլունտուղունտան, Պապը  
Ալիյէ քէյթիյէթի հալի պիլտիրմէքիյէ

լիւգուլմ կէօրմէտիքլէրինտէն նաշի սիւ-  
քիւթմու իթմէքտէ իտիլէր պիլէմէյիզ:

— Պու բաղար իրթէսի կիւնիւ Մա-  
սիսին ֆիեաթ վէ գըթասը հագքընտա  
պագը մէգալաթտան սօնրա, խալիսանէ  
պիրտէնասիհաթ վէրմիշ իտիլէ. հալ պու-  
քի պիլի կիւնտէ ուֆագ Մասիսլէրին  
գըթալարընը խայիլճէ պիւլիւմիւշ օլ-  
տուգլարը կէօրիւմիւշ տիւր. իմտի,  
մէղքիւր ղաղէթանըն շու ղայրէթինի  
թահսին ու թէպրիք իտէրէք, էհալի  
թարաֆընտան լաղըմ կէլէն թէշիլգաթը  
տախի, ղայրէթի միլիյէ իլէ տալէթ ի-  
տէրիզ:

— Իքի սէնէտէն պէրու, Սէրսէրի  
էհհուտինին թապ ու նէշլինտէն սարֆը  
նաղար իթմիշ օլմամըզ գըմընտա, ալա-  
լըզ արալըզ էհալիտէն սիթէմէր իշիթ-  
միշ իսէքտէ, մէսարիֆաթընա թէհամիւլ  
իտէպիլէճէկիմիզէ ազլըմըզ պիր տիւրլիւ-  
շէհատէթ իտէմէտիկինտէն, մէճպուրի  
սիւքիւթ իթմիշ, վէ կէշէն հալթիալար,  
պագը գաթլարըն արզուսինէ պինաէն  
Տիւսթուրուն տէրճինէ միւպաշէրէթ  
իլէմիշ իտիլէ. Պունուլն իւղէրինէ սիթէմ  
վէ թէշէքքի տահա զեյատէ չօլալարագ,  
հիշ տէյիլ իսէ շիմոյիլ հալ ղաղէթա  
տէրունինտէ, մէղքիւր Տիւսթուրուն  
եէրինէ Սէրսէրինին տէրճի իպրամ օլուն-  
մուշ օլաուղունտան, կէլէճէք սալը եա  
չարշէմպիհ կիւնիւնտէն պէտ իլէ տէ-  
վամ իտէճէկիմիզի պէեան իտէրիզ:

— Սօնրատան ալտըրմըզ մալիւմաթ-  
լարա կէօրէ, իզնիկ թարաֆընտա վու-  
լունն Շամբօսթասընտա չօղուզ իա-  
րա պուլունմայըպ, էմանէթլէրին էքսէ-  
րիսի վուրուլան Հայ Միրիճանըն գաշը-  
տըրը խուրճտա իմիշ, վէ մէրգուլմ տա-  
խի քէօյիւնտէ խալթա եաթմագտա ի-  
միշ իսէտէ, թալթար թարաֆընտան  
անճագ օն ատէտ մէճիտիյէ խարճըզ վէ-  
րիմիշ օլմաղին, ֆագըր հալտէ պուլուն-  
մասը ճիհէթլէ, լայըրըլա պագըլամա-  
տըրընտան, բէնշէյի էճէլտէն գուրթա-  
րըլաճագը մէմուլին խարիճինտէ պուլուն-  
մագտա իմիշ:

— Կէշէն կիւնքի նիւսիլէլիմիզին  
պիրիսինտէ, թարաֆը հիւքիւմէթի Սէ-  
նիյէտէն 130 պին ատէտ Ամէրիպա թիւ-  
ֆէնիկի սիբարըշ օլունմուշ տէնիլէճէք  
իքէն, 430 պին ատէտ տէնիլմիշ իտի,  
հալ պուլ քի պուլ տէֆա Լէվանթտա օ-  
գունտուղունա կէօրէ, եալընըզ 10 պին  
ատէտ օլաճագ իմիշ. ֆագաթ, պիգճէ  
պու հալալտիսլէրին իքիսի տախի թաս-  
տիգէ միւհիւթաճ տըր:

— Տիւնքի Գուրիտէ օգունտու-  
ղունա կէօրէ, թէքիլ-տաղընա իքի սա-  
աթ գատար մէսաֆէտէ, թիւլքին պի-  
րիսի պիր եաթաղան պըշաղը իլէ, օն  
գըթա արապա իշինտէ կիթմէքտէ օլան

30 նէֆէր գատար թիսթիեան վէ էէ-  
հուտի եօլճուլարըն գաբըլարընա չք-  
մըշ վէ օլմուշ տուր:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ  
ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՆԻՑ  
ԽՈՒՆ ՎԱՍՍԱԿ ԵՐԿՈՑ  
ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԽՐԻՄԻԱՆ

Ասի փոքրիկ գրքոյկ մ'է, ըստ իւր ան-  
ուան արգարեւ ազնիւ եւ անգին մարգա-  
րիտներով հիւսուած եւ յեռուած, որուն հե-  
ղինակն է Հայաստանի Հրեշտակը, այն շատ  
անգամ հալածուած, նեղուած, գրապարտուած  
եւ բամբաստուած, ու փոխարէնը հատուցա-  
նելու իղձ չըրած հեզ վարդապետն:

Աս գրքոյկը կը պարունակէ, Յիսուսի  
Քրիստոսի Գալիլեա լեռան գլուխ տուած  
կենսաբուլի եւ ոսկեղէն քարոյին վրայով  
կարճ, ազդու եւ ընտիր խորհրդածութիւն  
մը, զոր ամեն բարոյական մարդ կը պար-  
տաւորի կարդալ. քանզի ոճոյն, գրուածին  
եւ մանաւանդ ուղիղ ու ճշմարիտ իմաստին  
նայելով կղերական դասու գրականութեան  
կրօնական ասպարէզին մէջ առաջինն է, եւ  
խոնարհ հեղինակին անկեղծ սրտին եւ քրիս-  
տոնէական բարուցն ու վարուց բուն իսկ  
պատկերն է, ինչո՞ւ չհամարձակիմ ըսել, այո,  
բուն իսկ քրիստոնէական ոգւոյ պատկերն ու  
հայելին է, եւ իր սեւին մէջ նոր է:

Նոր է ըսինք, որովհետեւ աս դարերուս  
մէջ մինչեւ ցարդ կղերականի գրէ բղխած  
ոգւոյն եւ անպիտաններէ հնչուած ոգւոյն ու  
աս մարգարտայեւ հարազատ ոգւոյն մէջ  
մեծ վիշ կայ, անոնք մեծաւ մասամբ սպա-  
նիակընական. . . խրոխտ ոգի մը կը յայտ-  
նեն, իսկ այս՝ բուն իսկ Աւետարանին ոգին  
Յիսուսի Քրիստոսի միտքը կը յայտնէ. եւ  
գլխովին համաձայն է այն մտաւարարաբա-  
րանին, զոր խօսեցաւ երկնաւոր հեզ վար-  
դապետն Գալիլեա լեռան գլուխը ասկէ հա-  
զար ութ հարիւր երեսուն տարիի չափ ա-  
ռաջ. «Մատ. Ե. 2. Է. գլուխները»:

Ուրեմն ո՛ր բարի քրիստոնեայ, կը հրա-  
ւերեմ քեզ որ այն իմաստուն վաճառակա-  
նին նման, (չեմ ըսնր թէ ամեն ունեցածդ  
ծախես, այլ) մէկ քանի զուրուշով աս հո-  
գեշահ ազնիւ մարգարտը ծախսւ առնես,  
եւ իմ ըսածս ալ փորձես, որ սուտ չեմ ը-  
սած:

ԻԼԱՆ  
Քիւրքճի խանընտա, ալթ գաթտա մա-  
հիյէ 200 զուրուշ կէթիլիւր պիր օտա  
սաթլըզ օլուպ, թալիպ օլան, Մահ-  
մուտ-բաշա պաշընտա թէմպէքիճի Մա-  
նուկ աղանըն 120 նիւ մէրօլու տիւքեա-  
նընա պուլունմալէրի:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ  
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ  
ԼԷՎԱՆԹ ՀԷՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ  
ՊԵՌՈՒԼԵՏԱ ՏՈՂՈՒ ԵՈՒՄԱ, ՅՈՐԾԿՐԵՅ ԱՅՏՈՒԼԷ  
ՊԵՐՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՇՄԵՅԱ ՆԻՄԵՐՈ 519: